

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดเฉพาะและจัดทำฐานข้อมูลห้องสมุดเฉพาะ ที่มีอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ตลอดจนศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ ตลอดจนชุมชนได้มีโอกาสและเลือกใช้บริการอย่างทั่วถึง โดยการวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลห้องสมุดเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 149 แห่ง และประเมินผลความพึงพอใจต่อการใช้บริการสารสนเทศศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรที่สังกัดห้องสมุดเฉพาะ จำนวน 149 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 386 คน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) แบบรวบรวมห้องสมุดเฉพาะเป็นแบบเติมข้อความ 2) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ ใช้งานผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และ 3) แบบประเมินการให้บริการระบบสารสนเทศศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยการรวบรวมข้อมูลเชิงบรรยาย ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานที่บอกถึงสถานที่ตั้ง บริการทรัพยากรสารสนเทศหลัก ภาพแผนที่ที่ตั้ง ตลอดจนภาพบรรยากาศภายในห้องสมุดเฉพาะ และข้อมูลเชิงพื้นที่ จากห้องสมุดเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถใช้งานได้จริง โดยผู้ใช้สามารถใช้งานผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเข้าไปที่เว็บไซต์ http://dusithost.dusit.ac.th/~bunpod_pij/index01.html

ทั้งนี้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะได้ผ่านการประเมินประสิทธิภาพของระบบฯ จากผู้เชี่ยวชาญทั้งทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยภาพรวมของผลการประเมินประสิทธิภาพระบบฯ นั้นอยู่ในระดับมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ ที่รวบรวมจากผู้ใช้งานระบบจาก 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่และบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะ จำนวน 149 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 386 คน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ โดยผู้ใช้ที่เป็นเจ้าหน้าที่และบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี มากที่สุด รองลงมาอายุระหว่าง 31-40 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด มีรายได้ประมาณ 10,000-30,000 บาท มากที่สุด รองลงมา มีรายได้ 5,001-10,000 บาท บุคลากรจำนวนมากมีประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ระหว่าง 6-10 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ระหว่าง 1-5 ปี

ส่วนผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 15-20 ปี มากที่สุด รองลงมา มีอายุระหว่าง 21-30 ปี นักศึกษามีที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด รองลงมาอาศัยอยู่ในเขตภาคกลาง นักศึกษามีประสบการณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ระหว่าง 6-10 ปี มากที่สุด รองลงมา มีประสบการณ์ระหว่าง 1-5 ปี

2.2 ความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ โดยเจ้าหน้าที่และบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะมีความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่มีระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การมีข้อมูลด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทำให้ภาพแหล่งข้อมูลห้องสมุดเฉพาะได้ชัดเจน ได้รับความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การเข้าถึงข้อมูลห้องสมุดเฉพาะทำได้สะดวกรวดเร็ว ความสวยงามของภาพ ตัวอักษรของเว็บไซต์ การออกแบบจัดวางตำแหน่งต่าง ๆ มีความเหมาะสม และความถูกต้องของเนื้อหาเว็บไซต์ ในขณะที่ประเด็นที่เจ้าหน้าที่และบุคลากร เห็นว่าควรต้องพัฒนาเพิ่มมากขึ้น คือ การปรับปรุงความสวยงามเพื่อให้เว็บไซต์น่าสนใจมากขึ้น การออกแบบตกแต่งและจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบเพื่อให้หาข้อมูลได้ง่ายขึ้น และควรพัฒนาเนื้อหาทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ส่วนผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มีความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน รายการที่มีระดับความพึงพอใจและความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การได้รับความรู้และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ความครบถ้วนของเนื้อหาและความทันสมัย ความถูกต้องของเนื้อหาเว็บไซต์ การเข้าถึงข้อมูลห้องสมุดเฉพาะทำได้สะดวกรวดเร็ว การมีจุดเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเหมาะสม การมีข้อมูลด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ทำให้ภาพแหล่งข้อมูลห้องสมุดเฉพาะได้ชัดเจน

อภิปรายผล

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อการเข้าถึงห้องสมุด สามารถดำเนินการได้จริง เช่นเดียวกับการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในด้านต่าง ๆ อาทิ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการจัดการฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการบริหารและพัฒนาพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อภาวะมลพิษทางอากาศ ในเขตกรุงเทพมหานคร, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อกำหนดที่ตั้งของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ชนิดปลาและนิเวศวิทยา บริเวณลุ่มน้ำสงคราม, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ด้านสุขภาพของประชากรจังหวัดเพชรบุรี, ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์แผนที่ภาษีสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ และ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ จากผลการศึกษาพบว่าถึงแม้ภาพรวมความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบจะอยู่ในระดับมาก แต่หากเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างผู้ใช้ที่เป็นเจ้าหน้าที่และบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะกับผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษา จะเห็นมุมมองที่มีความแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ส่วนผู้ใช้ที่เป็นเจ้าหน้าที่และบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่เป็นประจำ ทั้งการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือแม้แต่การใช้เทคโนโลยีในการศึกษา จึงทำให้มีความคุ้นเคยและปรับใช้ระบบได้อย่างไม่มีปัญหาใด ๆ ซึ่งต่างจากผู้ใช้ที่เป็นบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานอย่างชัดเจน ดังนั้นทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก็อาจมีความจำเพาะเจาะจงตามความรับผิดชอบนั้น ๆ

นอกจากนี้ในประเด็นความเหมาะสมในการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์อื่น ๆ ความครบถ้วนของเนื้อหา ความทันสมัยของข้อมูล ตลอดจนรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ และการนำเสนอที่น่าสนใจและการได้รับความรู้ ผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ในขณะที่บุคลากรของห้องสมุดเฉพาะมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเท่านั้น อาจเป็นเพราะผู้ใช้ที่เป็นบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะเป็นผู้ที่ใช้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง มากกว่าผู้ใช้ที่เป็นนักศึกษา อีกทั้งประโยชน์ที่ผู้ใช้สามารถได้รับโดยตรงจากระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ นั่นคือการติดต่อประสานงานในการแข่งขัน หรือแลกเปลี่ยน หรือการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน จึงจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่มีความถูกต้อง ทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงไปยังห้องสมุดเฉพาะต่าง ๆ ได้ทันที

อย่างไรก็ดีผู้ใช้ที่เป็นเจ้าหน้าที่และบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะได้เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบฯ ให้มีข้อมูลที่ทันสมัย โดยเฉพาะชื่อบรรณารักษ์ และเบอร์โทรศัพท์ที่ถูกต้องนั้น ผู้วิจัยพบว่าในระหว่างดำเนินการวิจัย องค์กรหรือหน่วยงานต้นสังกัดของห้องสมุดเฉพาะมีการยุบรวม ปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กร ส่งผลให้ห้องสมุดเฉพาะขององค์กรนั้น ๆ ถูกยุบ หรือถูกรวมกับองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลในภายหลังที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลของห้องสมุดเฉพาะนั้น ๆ ไปแล้ว

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พบปัญหาต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำข้อมูลเชิงบรรยาย โดยขอแนะนำเสนอเป็นประเด็น ๆ ดังนี้

1) องค์กรหรือหน่วยงานบางแห่งไม่มีเจ้าหน้าที่และบุคลากรประจำห้องสมุดเฉพาะ ส่งผลต่อการเก็บข้อมูลพื้นฐานของห้องสมุดเพื่อนำมาจัดทำข้อมูลเชิงบรรยายในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ กอปรกับองค์กรหรือหน่วยงานบางแห่งให้ความสำคัญกับงานห้องสมุดเฉพาะค่อนข้างน้อย ทำให้ห้องสมุดเฉพาะเป็นเพียงมุม ๆ หนึ่ง หรือจัดพื้นที่เป็นห้องขนาดเล็กที่ใช้เก็บเอกสารเท่านั้น

2) ห้องสมุดเฉพาะจำนวนมากขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพบรรณารักษ์ แต่องค์กรได้จัดเจ้าหน้าที่และบุคลากรหมุนเวียนมารับผิดชอบงานห้องสมุดเฉพาะ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงานและขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานตามหลักวิชาการบริหารงานห้องสมุดเฉพาะ ดังนั้นทรัพยากรสารสนเทศที่จัดให้บริการภายในห้องสมุดเฉพาะจึงไม่มีความเฉพาะทางตามลักษณะขององค์กรนั้น ๆ ซึ่งพิจารณาได้จากนำเสนอข้อมูลในส่วนของจุดแข็งของทรัพยากรสารสนเทศที่จัดให้บริการแก่ผู้ใช้ ที่เจ้าหน้าที่และบุคลากรของห้องสมุดเฉพาะไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจน

3) นโยบายพื้นฐานด้านการบริการของห้องสมุดเฉพาะตามหลักวิชาการ มุ่งให้บริการแก่บุคลากรขององค์กรนั้น ๆ เป็นหลัก ดังนั้นบุคลากรของห้องสมุดจึงไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะนี้เท่าใดนัก

4) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือสำหรับผู้มีความรู้ความเข้าใจในระบบพอสมควร ซึ่งมีการนำเสนอในรูปแบบภาพกราฟิกที่ผู้ใช้ไม่คุ้นเคย ดังนั้นผู้ใช้ที่เป็นเจ้าหน้าที่และบุคลากรของห้องสมุด และนักศึกษาที่ไม่เคยมีประสบการณ์การใช้ข้อมูลเชิงแผนที่จึงอาจมีอุปสรรคต่อการใช้งานได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ

ควรพัฒนาระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการเข้าถึงห้องสมุดเฉพาะ ให้มีข้อมูลครอบคลุมทุกพื้นที่ในประเทศไทย เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่สมบูรณ์สามารถชี้แนะแหล่งสารสนเทศที่เก็บรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่ผู้ต้องการได้ยากครบถ้วน อันจะช่วยให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ อีกทั้งช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องของในงานบริการใช้เป็นเครื่องมือชี้แนะแหล่งสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ไปใช้ในการระบุตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ แหล่งศึกษาความรู้ทางธรรมชาติ หรือแหล่งสารสนเทศอื่น ๆ ที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษาหาความรู้ของประชาชนคนไทยสืบต่อไป